

Alžběta Michalová
Zřetelně nevyprávíš

děti trnou a matky
neví
Debut

Alžběta Michalová
Zřetelně nevyprávíš

Alžběta Michalová (1991 v Praze) studuje režii a dramaturgii na divadelní fakultě JAMU. Žije v Brně. Sbírká *Zřetelně nevyprávíš* je její prvotinou a byla napsána v letech 2009–2011.

Alžběta Michalová
Zřetelně nevyprávíš

Alžběta Michalová
Zřetelně nevyprávíš

Česká poezie
Alžběta Michalová
Zřetelně nevyprávíš

Redakce Petr Borkovec
Jako eknihu vydalo roku 2014 Fra,
Šafaříkova 15, 12000 Praha 2,
fra@fra.cz, www.fra.cz
Elektronické vydání první

© Éditions Fra, 2014
Text © Alžběta Michalová, 2014
Author photo © Radek Brousil, 2014
ISBN 978-80-87429-67-9
ISBN 978-80-7521-012-8 (Pdf)
ISBN 978-80-7521-013-5 (ePub)
ISBN 978-80-7521-014-2 (Mobi)

obsah

POJĎ DOMŮ

- stačil výkřik... 13
mám matku 14
u klavíru 15
rozbila talíř... 16
do podlahy 17
za něco se modlila... 18
denně ji pozoruji... 19
každým dnem jsi dál... 20
všet 21
po celodenním horečnatém úklidu... 22
v pokoji krkolomné postele... 23
zhasla jsi lampu... 24
v nočním pokoji mám sen... 25
jednou za čas děti prostoupí chvílí... 26
maminko -... 27
starou kredenc v kuchyni... 28
matky 29
sedíš ptáš se na různé věci... 30
prosím tě... 31

ELEGIE

- řvala bych křičela... 35
zklamáním mu zrudly tváře... 36
opilost působí rámus... 37
matka narvala bundy do skříní... 38
pokoji se blížíš obezřetně... 39
plížíš se domem... 40
někdy to zažiješ a křičíš... 41
bratře!... 42

držela jsem tě v náruči bratře... 43
bratři!... 44

ANI NECEKNEŠ

úsporně seřazené za sebe... 47
tou chvílí 48
tatínku promluv... 49
tatínku!... 50
tatínku!... 51
před cestou jsi zamručel na pozdrav... 52

ZVOLAT OTČE!

na prahu průrva... 55
nemáš dceru... 56
nikdy nepoznaný bratr... 57
to mnou vnímané... 58
být si jistý je... 59
otče! otče! otče!... 60
v nohách stolu... 61
drahý otče... 62
jsou značně znát léta... 63
otče... 64
otče!... 65
našla jsem tě uprostřed šedivého města... 66
nikdy jsem tě neměla za sobě rovného... 67
otče! otče! otče!... 68
v tvém přerývaném dechu hledám jakoukoliv
stopu hrdosti... 69
otče... 70
otci 71

čas odcházení
vibruje vědomím že
zůstali dlužni chvíli

každému chvíli
a v součtu věčnost

pojd' domů

stačil výkřik

běžte pryč!
běžte už konečně pryč!
rozechvěle
jako matka sedmera krkavců

byl večer
ani psa by nevyhnal do sněhu

my šli
konečně pryč
a kolem to vrzalo
jako bavlna v zubech

MÁM MATKU

mám
madonu kreslenou obrysem kabátu

nese s sebou dítě
její nejmenší je dávno osmileté
a přesto
jedno stále v hlavě –
aby nezapomněla
jak přikládat k prsu

U KLAVÍRU

matka
tiší plačícího syna

vzpírá ho
nadhodí si jeho tělo
a dál tiší
nejmladšího syna

syn těžkne

zbrkle kleknou na podlahu
vzpírají se pláči
zbytečně a sami

rozbila talíř

na porcelánové střepe
nezlobila se nekřičela

jen usedavý pohled –
aby bylo zameteno

DO PODLAHY

můj
až k smrti osmiletý bratr
křičel

když se volá o pomoc z vody
je to lidštější
než on v tu chvíli

jak mlátil nohama hlavou
a do podlahy –
topil se

a maminka jen pohled jako na rozbitý talíř:
pane Bože
jen aby se uzdravil
aby bylo zameteno

za něco se modlila
společně se svým chlapcem
a to dítě – z nudy –
prstíky vraždilo mravence

jsou mrtví
a kdyby pán Bůh chtěl
zabil bych se taky
myslíš
že bych to měl udělat – maminko
tady a teď
jako zabíjím ty mravence?

asi se lekla Boha zasetého
ve svém dítěti

kdyby to Bůh chtěl
udělal by to sám

zhurta z ní odpověděl
odevzdaný strach

denně ji pozoruji
to urputné snažení před zrcadlem
až se červenají tváře

na dřev zatažené
břicho
aby mi tady nepřetékal tělo
jako někdy
po šesti dětech

každým dnem jsi dál
pozoruješ své břicho
potrhané šesti dětmi
hovoříš s ním
vyčítáš mu ty jizvy

sedávám vedle tebe
poslouchám s vinou
že jsem se šestkrát rodila
jen já

VĚŠET

nesla lavor
lavor jako velké bílé
kulaté mrtvé oko ryby
potažené blanou ještě nepověšeného
navlhlého prádla

ruce dočervena rozškrábané
hladkými šupinami
kalhotek ponožek a slipů

po celodenním horečnatém úklidu
ses večer narovнала

na kolena tě pak srazily děti
v tom hluku a rachotu
něco prováděly

ze zoufalství jsi je chtěla mlátit
ale
rozbolavělyma rukama
jsi neudržela vařečku

tvoje nekončící vytí k Bohu o *spravedlnost*
ty kluky málem zabilo
chodili bytem jako stíny
bylo jim líto *maminky*

v pokoji krkolomné postele
zpoza tmy stíny

děcko zakoplo po cestě k lampě
ukoplo si palec
nedosáhlo na pohádky

brečí u rohu postele
za půl hodiny půlnoc
lampu rozsvítit nestihlo
ve tmě čeká

někdo totiž *jistě* přijde

zhasla jsi lampu
na polštářích ryčí střapaté hlavy
ještě jednu
prosím

znovu rozsvítíš obracíš list
a zřetelně nevyprávíš:
čteš

tak surově nevíš o strachu v podpostelí

v nočním pokoji mám sen
můru

za prosklenými dveřmi
zahrada měkká přezrálými hruškami
léto
všude vosy
všude sládne vzduch
běžím tou zahradou hruškami horkem
a všude vosy
v chodidlech obličejů

ale prosklenými dveřmi nesmím
doma jsou děti
snad by je ty vosy pobodaly

jednou za čas děti prostoupí chvílí
celou ji vyplní
a drží

je to chvíle
kdy se smí udeřit kotětem o zem
děti trnou a matky
neví

neví
že jejich děti jsou
jednou za čas
tak zle zákeřné

maminko –
přesně si pamatuju
tu ruku drtící plíce
kdykoliv ses odvrátila

těch chvil – let
po nemocnicích felčarech
ten strach
a tichá pravda –
vlastně si to jen vymýšlí

všichni jsme toužili být nemocní
zůstat navěky doma
a vědět
že jsi tu taky
že jsme *v tvé přítomnosti*

vymýšleli jsme
když ne *tě*
tak aspoň ty nemoci

starou kredenc v kuchyni
rozbily výkřiky:
děti jsou vzhůru

svědomí vpité do dřeva židlí
kouše do půlek
hryže do lopatek

je čas
umýt nádobí
a otočit židle zády
umlčet mokřými utěrkami

MATKY

obhroublou mluvu nevyjímaje
z portfolia ženy matky
slyšíme pokání na prahu

jako by to byl úkol
stát se matkou
žít matkou
o matku se starat
než to skončí

raději tedy utéct před vlastními dětmi
neboť ze sebe
dokonale známe
dědičné obhroublosti

sedíš ptáš se na různé věci
mezi jinými také
kdes dcerunko poprvé potkala zlo?

očekáváš krádež bouračku krev

ale já:
*ve třetí třídě byl kluk se žlutými vlasy
tlustý zlý chytrý
jmenoval se Jakub*

vyjekla jsi

po deseti letech
vzpomínky na zoufalé ranní volání
*maminečko prosím
nechci do školy*

*stejně jsem nakonec musela
a toho ponížení...*
končila jsem svou litanii
skoro jako pomstu

prosím tě

zkus se vrátit
najít dům s bíle oprýskaným plotem
zkus si ho znovu zamilovat

pojd' domů
není to tu *tak zlé*
pojd' domů maminko

děti stály na ulici
fňukaly bylo chladno
nastydly pro nic

možná myslely že
některá žena uslyší

elegie

řvala bych křičela

není to tak!!

máme totiž bílá vyžehlená prostěradla
ubrusy bez poskvrnky
a čisté nádoby

nikde ani stopa

jenom v těch dětech
prohlubně vědomí tepou
nějak hlasitěji

zklamáním mu zrudly tváře:
maminko
ty *smrdíš hospodou*

strnuli
něco vyslovili
něco nepatřičného
a trčelo to z té chvíle
jako hrudní kosti ptáka
jehož jsme pozřeli
k svátečnímu obědu

ten pták byl především
a maminka *zhruba* teď

opilost působí rámus
i v noci
i v uspaném domě
opilost způsobí
vzruch

kdykoliv matka
přijde z flámu později

zarytě důstojně
a jistě právem

matka narvala bundy do skříní
potom boty košile
trička a slipy
nakonec i ponožky jednu vedle druhé
nerozlišovala páry

byla to pořád ta stejná matka
posedlá úzkostí pátečního úklidu

byla to pořád ta stejná matka
ve stejném oblečení
to stejné uklízela

nově a navíc tam byla jen flaška
stála na stole krutě
kdykoliv jsme chtěli

pokoji se blížíš obezřetně
abys nezavadila o některou z osobností

nevíš co čekat
tví synové jsou ti jako cizí
už si zvykli
reagují jen na hrubé dotyky
povely
ve chvíli boje reagují rychle a nevybíravě
bez ohledu
protože neví co čekat

je to scéna jako vystřižená
z indiánských dokumentů
vykopaná válečná sekera
bojové nalíčení a šamanské obřady

uprostřed domu
u mučícího kůlu

plížíš se domem
jako zloděj
uprostřed něčeho třeskutého
asi hádky
hledáš místo kam se schovat

všechna taková místa jsi
sama vytěsnila
pomocí židlí stolů postelí a lidí

dál se tedy plížíš
a uprostřed kuchyně to místo najdeš
pít se totiž dá kdekoliv
užasneš
předtím ale rozbiješ spoustu
spoustu skla

někdy to zažiješ a křičíš
už dost! bylo toho dost!

nechceš dál
stavíš si do cesty židle
celé pokoje stojí ti v cestě

a ty děti!

padneš pak do postele
hrubá jako proležené prostěradlo
a v půli vytřeštěného spánku
znovu vyskočíš
a bojuješ s čímkoliv
nejčastěji zase s těmi dětmi

procitneš vždycky v půli
tak že nikdy nedospíš konce

bratře!

dnes ráno jsi mě zahlédl v peřinách
ale o kolik raději bys
viděl matku

mám po ní prsty bratře
štíhlé
opracované mytými talíři
vytřenými podlahami
mám matčiny prsty
a přece jsi dnes ráno viděl mě
ne matku

a bolelo to
jako ruka zkroucená za zády

držela jsem tě v náruči bratře
sálala z tebe nemoc s horkým čelem
měla jsem tedy strach
tys koukal kolem

tatínek v práci
matka v neznámu upitá snad k smrti

křičela jsem jestli to nestačí
nestačí – bratře!

nestačilo
ráno jsme probuzeni z horečnatého snu
tápali a hledali
tu zatracenou
ztracenou matku

bratři!
každé ráno posedáváte u snídaně
poté dílensky v pozoru
nastoupení k odchodům do škol
zdravíte

uvidíme se odpoledne
uvidíme se

čepice naraženy rukavice šály přivinuté k tělu
jste tedy připraveni
bratři
připraveni

ani necekneš

úsporně seřazené za sebe
k sobě

matka – dítě
a *tatínek*
tedy otec
zůstal zády
neboť jsme řazení úsporně
čelem k sobě

aspoň pohled otci
jako desátek

TOU CHVÍLÍ

pulzující potřeba

zasáhnout

naráz a surově

aby nepředloženost nepokračovala

syn

usazený na židli

zpupně hledí *do blba*

rudne

a otec stojí

s bezradnými otisky tváří

v ruce

tatínku promluv
tvoje mlčení je mor
a maminka se pro tu nemoc
denně topí ve skle

flašky pak padají na zem
ona je hází mlátí s nimi
lahve tříští
vyzývá aspoň
prchavý zvuk

ty
i kdyby tě udeřili
ani necekneš

a hrdost to není

tatínku!
nedávno jsi mi ušetřil ránu
dívala jsem se
jak zpupně *mlčíš* a křikla na tebe
jestli *zase*

zařval jsi
ne
ZASE ne

ptala jsem se
jestli nevidíš tu zmučenou matku?!

za to já nemůžu

odpověděl jsi
stál doširoka rozkročený
a věřil tomu

ta tvoje důvěřivá pravda
ta mě fackovala

tatínku!
mluvili jsme takto spolu poprvé
ptal ses
nepotřebuješ čaj děvenko

rvals moji ruku zpod peřiny
třásla jsem se nemocí
rvala jsem se s tebou
jako o život

tak jsme na té posteli zůstali dlouho
uprostřed rvačky
zaklesnutí v peřinách
v té hrubé síle
náhle bylo tolik přítomnosti
že jsem se lekla
jestli se to vůbec *smí*

před cestou jsi zamručel na pozdrav
bouřila jsem –
sto let tě neuvidím tatínku
sto let!

odcházel jsi
já dopadla na sedadlo
a zalykavě toužila proskočit oknem
spadnout ti do náruče

věřím totiž
že bys mne chytil

podvědomý reflex
chránit dceru
by pozdvihl tvoje ruce

zvolat otče!

na prahu průrva
dítě vyvržené do náruče
žena matka – muži otci

to není možné

to snad

dítě průrvou
prohodit

včas

nemáš dceru
jsi sám jak plaňka vybitého plotu
s jednou ženou
jediným synem
a velkým odchodem
to
když jsi před osmnácti lety
vytrhl sebe z nukleárního svazku
a moje matka zůstala sama
s břichem

moje matka sama
se synem a dcerou
u matky
obroušená dědičnými obhroublostmi

nikdy nepoznaný bratr
tetelí se někde
asi v pokoji
asi v rodném domě
uklidněn otcovou avantýrou
před svatbou *našich*

taková avantýra
je jako podaná ruka -
že i otcové mohou být
nedokonalí
ne jen
jejich děti

to mnou vnímané
já
je po něm
a tenčí se nánosem let

biologicky vzato
smím po něm mít
jen půl sebe
a přesto

je to na život?

být si jistý je
plnit pololži pravdou
a polopravdy

čím?

otče!
kde sis byl jistý
když se mi počátky
tebou neplnily?

jsem tedy jen tvá
polopravda?

otče! otče! otče!
denně jsi scházel jako smysl
jako od narození postrádané
ale i hluchý se naučí odezírat
nejlépe ze rtů aby byl
s námi

a já?

od narození
odezírám z pohledů na
nechtěné dítě

v nohách stolu
pelech

do klubíčka
smotané teplo dětského těla
usnulo zrána pod dlaněmi

tak jako já pod jeho
nikdy ne

ale jeho psi přímo v posteli

drahý otče
denně mnou v pokoji lomcuje zima
to čekání na zprávu

a když jsem měla horečku
v očekávání na tebe jsem se ani nehnula
aby pohyby nezaplašily zoufalé sny
abych najednou neprocitla
protože
ty jsi vedle mé onemocnělé postele
sedával jen v těch snech

jsou značně znát léta
máš je ve vráskách kolem očí

odpusť otče
oči mám po tobě

odpusť otče
ve vykloubeném konci předsíně
zní tvoje jméno
ale
už tě nechci hledat ani nalézat

sám jsi měl cesty najít
už dávno

a srovnat je

otče
utnuli jsme ten dlouhý strach
viděli jsme se

jsem vaše dcera
jsem *asi* tvůj otec

tím *asi* ses nepřiznal
nepřiznal ses vůbec k ničemu
vyslovil jsi tehdy ve Slavii svou prohru
mě

a lžičkou v hrnku přitom škrábal
jako kyretou

otče!

dny
kdy tvoje jméno svištělo
jako kulky do žeber
do mě

ty dny jsou nesečteny
stále ční

ještě nikdy nebylo něco tak moc
jen mezi námi

ale svázat dvě dekády
do měsíce?

našla jsem tě uprostřed šedivého města
zvolala otče
a doufala prosila žádala
o požehnání na cestu
pravdu o světě
protože k tomu jsou otcové svým dcerám

a tys odvětil
první hod' kamenem

za tu svou pravdu ses *tak* schovával

že dceři zbyly jen
šedivé obrysy města
v kterých se skrývá *nějaký* otec

snad ten její

nikdy jsem tě neměla za sobě rovného
byl jsi nadřazený
jak jen otec dceři může být

a pak mi vyrazilo dech zjištění
že to tak není

z OTCE ses stal člověkem
žiješ obyčejně
už po prvním pohledu
zapomenut:

tak nějak surově a pro jistotu
s patřičným odporem

otče! otče! otče!

otče!

křičící otče

nadarmo a pozdě vysíláš facky

tváře rudnou a do života jsi nepomohl

nejsi k pochopení

pořád nevím *co* je pravda

tvé bleskurychlé *promiň*

zaseknuté ve snaze

háčky zase vyrvat

tak surové to bývá

v tvém přerývaném dechu hledám jakoukoliv
stopu hrdosti
není
zoufale chybí

nikdy jsi mě nefackoval ale
i kdybys se mnou dnes žil
nemohl bys to udělat

na udeření dítěte
pro spravedlnost
je třeba
být hrdý a milovat jej
jenže to ty nemůžeš
tvoje hrdost zemřela s tvým odchodem
a milovat cizí –

nevím

otče

zmítáš se jako ryba
lapený v síti vlastních lží
já ti nic nedlužím
jsem čistý

nemůžeš teď čekat
že cokoliv přijmu
nic nedlužíš
já taky ne
nemáme tedy *povinnost náhrady*
vztah smluvní
ani žádný jiný

OTCI

všechno dovolávání se tebe
všechno bylo marné
neneseš prý vinu
neneseš břímě
svůj kříž

ale i já ho shodila
odervalá ze zad
kam jsi mi ho tak *přepečlivě* připjal řemínky

leží u cesty
někde v minulé zatáčce

ale není-li pnutí
té řemenné síly
nejsi otcem
jen jednou částí fabriky

Photo © Radek Brousil, 2014

... tím novým uspořádáním (nejdřív účet matce a potom otci) se z toho stal *klagelied* jednoho dítěte (*klagelied* se sice překládá jako „elegie“, ale doslova je to spíš „žalozpěv“, tedy žaloba, stížnost) ... vnímavého čtenáře tu nepochybně zasáhnou ta jehlou rytá zranění. Rodiče pak mohou žasnout, co za podivné přecitlivé dítě tu s nimi žilo, a oni o tom nevěděli.

A v lepším případě mají o čem přemýšlet.

Viola Fischerová (z dopisu)

fra.cz

9 788087 429679

Photo © Radek Brousil, 2014

... tím novým uspořádáním (nejdřív účet matce
a potom otci) se z toho stal *klagelied* jednoho

Novinky

Petr Maděra, Filtrační papíry

Luboš Svoboda, Vypadáme, že máváme

Lukáš Horák, Amensch

Petr Borkovec, Milostné básně

Kateřina Rudčenková, Chůze po dunách

Ondřej Lipár, Komponent

Připravujeme

Kristina Láníková, Pomlčka v těle

Miloslav Topinka, Probouzení

Jan Zvettler, Stále ještě

Tašo Andjelkovski, NID

fra

fra.cz

9788087429679